

Der mangler viden om sårbare unge, som sælger eller bytter sex for penge eller gaver

I 2019 kom en rapport, som havde som formål at undersøge viden om – og sociale tilbud til – unge, som sælger eller bytter sex i Norden, fx til gengæld for penge, gaver eller stoffer. Rapporten konkluderede, at der findes begrænset viden om dette område, og at tilbuddene til de unge er meget forskellige i de nordiske lande. Danmark skiller sig ud på nogle punkter.

AF JEANETT BJØNNES

Jeanett Bjonness er antropolog og lektor ved Center for Rusmiddelforskning

Kommerialisering af seksuelle relationer er et emne, som fylder i den offentlige debat i Norden, og som optager både beslutningstagere og medarbejdere i de sociale systemer. Særlig når debatten drejer sig om unge, der bytter eller sælger sex, går bølgerne højt. I Danmark blev DR-dokumentaren om Gina Jaqueline, 'en sugardaters fortælling' set og diskuteret af mange i 2017. Senest har influenceren (en person, der tjener penge ved personlig markedsføring på de sociale medier, red.) Fie Laursen, som opfordrer andre unge til at sugardate, "make some coins, girls" (1) fået stor opmærksomhed i de danske medier og endda fået andre kendte personer til at efterlyse regler for, hvad influencere må udtale sig om (2). **Helt overordnet er hovedspørgsmålet i debatten, hvorvidt det at sælge eller bytte sex entydigt skal ses som et problem og som noget, der skal forebygges, eller om der er andre måder at anskue fænomenet på.** Rapporten 'Young People, Vulnerabilities and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries' udgivet af Nordisk Ministerråd i 2019 (2) viste, at blandt de medarbejdere, som arbejder med udsatte unge i Danmark, afhænger svaret på dette spørgsmål af, hvorvidt de unge, som sælger eller bytter sex, har personlige eller sociale problemer som fx problematisk stofbrug eller psykiatriske diagnoser.

Der er store forskelle i de nordiske lande

Rapporten fra Nordisk Ministerråd viser, at der er en række ligheder mellem de nordiske lande: 1) Antallet af unge, som bytter eller sælger sex, anslås til at være én til to procent. 2) Der er flere drenge end piger, som sælger/bytter sex for compensation. 3) De unge, som bytter eller sælger sex, bliver beskrevet af medarbejdere på socialområdet som en særlig sårbar gruppe. 4) Medarbejdere i de sociale tiltag oplever, at der mangler viden på feltet.

Der er dog også væsentlige forskelle. I Danmark er det fx kun ulovligt at købe sex af personer under 18 år, mens det i Norge og Sverige er forbudt at købe sex i det hele taget.

Den ovenfor nævnte rapport fra 2019 viser, at ikke kun lovgivningen, men også viden blandt fagpersoner og medarbejdere på social- og rusmiddelområdet om unge og salg/bytte af sex for compensation – er meget forskellig i de nordiske lande.

En yderligere forskel blandt de nordiske lande er, at i Danmark har sex-sælgernes egne organisationer, som fx SIO (Sexarbejdernes Interesse

Organisation), haft en relativt fremtrædende stemme i den offentlige debat og dermed adgang til at modsige det temmelig entydige billede af sex-sælgere som passive ofre, som man kan se i fx svenske medier.

Også når det gælder det, man kalder 'sugardating', hvor en yngre person, ofte kaldet 'sugarbabe', bytter sex eller samvær for gaver eller penge med en såkaldt 'sugardaddy/sugarmama', oftest en ældre mand med flere økonomiske midler end den unge, har den offentlige debat været anderledes i Danmark end i de andre nordiske lande. I de andre nordiske lande bruges begrebet sugardating sjældent, og den offentlige diskussion om unge og udveksling af sex fokuserer mere på udnyttelse og magtfuldhed mellem parterne.

De unge i Danmark, der sælger eller bytter sex, opfattes som en særligt udsat gruppe

Vi, der udarbejdede det danske bidrag til Nordisk Ministerråds rapport (3), baserede vores undersøgelse på en gennemgang af faglitteratur, rapporter og mediernes bidrag på feltet samt interviews med nøglepersoner i otte sociale indsatser, som kan karakteriseres som centrale i forhold til det sociale arbejde med marginaliserede unge i Danmark.

De medarbejdere på socialområdet i Danmark, som havde med unge, som sælger eller bytter sex, at gøre, erfarede, at de fleste af de unge, som involverede sig i sex for compensation, havde, hvad medarbejderne beskrev som en belastet baggrund, hvor de var blevet udsat for omsorgssvigt, seksuelle overgreb eller andre overskridelser af deres personlige grænser eller selvbestemmelse. Samtidigt beskrev medarbejderne, at problematisk stofbrug og psykisk sygdom var en del af mange af de unges liv.

Medarbejderne fortalte også, at mange af de unge, de mødte, tidligt havde haft mange seksualpartnere, og at det derfor ikke nødvendigvis blev oplevet som så stort et skridt af disse unge at lade deres kropslige/personlige grænser overskride ved at have en relation til en sugardaddy. De [unge kvinder] havde været sammen med så mange mænd, at de måske syntes, "at de lige så godt kunne få betaling for det", hævdede en af medarbejderne.

Mange af medarbejderne vurderede, at de unge havde svært ved at mærke, hvornår en seksuel handling var grænseoverskridende. Dette kunne

være særligt svært, hvis de havde et problematisk forbrug af stoffer. Flere af medarbejderne kendte til unge, som byttede sex for stoffer – 'sex for baner' – 'et blowjob for stoffer'. Nogle nævnte også, at mange af de unge fra denne gruppe havde psykiatriske udfordringer og diagnoser, og diagnosen borderline blev nævnt af flere.

Et andet tema, som gik igen blandt medarbejderne, var, at de oplevede, at de unge opfattede det at bytte eller sælge sex som en måde at føle sig attraktiv og eftertragtet på – at det fik dem til at føle, at de havde værdi for andre. Særligt for de unge, som voksede op på en ungdomsinstitution, handlede det om adgang til materielle goder (bl.a. pga. fattigdom og sociale mediers og influencers idealbilleder af forbrug), som de ellers ikke ville have penge til. En medarbejder beskriver det således:

"Det handlede om den tomhed, hun [den unge] følte indeni – hun beskrev, hvordan hun ligesom blev fyldt op igen. Nogen ville have hende, og samtidigt satte relationen hende i position til at købe noget og gøre noget for at holde trit med de andre, med cafe-besøg, tasker osv."

Enkelte medarbejdere nævnte også, at nogle unge søgte mod at bytte sex eller samvær for gaver eller penge, fordi de syntes, det var spændende at eksperimentere med egen seksualitet.

Derudover er det påfaldende, at til trods for at spørgeskemaundersøgelser på området konkluderer, at flere drenge end piger sælger eller bytter sex, så fortalte medarbejderne næsten udelukkende om pigers salg og bytte af sex. Nogle af medarbejderne påpeger, at når de ikke kender til drenges oplevelser med salg/bytte af sex, så kan dette måske hænge sammen med, at det er endnu mere stigmatiseret for unge mænd at bytte sex for gaver eller penge, end det er for unge kvinder, og at de unge mænd derfor ikke opsøger hjælp og dermed går under radaren for de sociale tilbud på området.

Konsekvenser af at sælge og bytte sex

De fleste medarbejdere, vi interviewede, var bekymrede for denne gruppe af unge, som sælger eller bytter sex. De erfarede, at unge – også fra velfungerende familier – som havde solgt eller byttet sex i korte perioder, oplevede negative konsekvenser. Det kunne være en belastning for dem at holde det hemmeligt over for familie eller venner, eller de oplevede efterfølgende intimitetsproblemer i relationer til kæresten og andre.

Nogle medarbejdere fortalte også om andre negative konsekvenser for de unge såsom at være blevet udsat fra overgreb fra dem, de dattede. Flere medarbejdere fortalte, at sandsynligheden for at opleve netop grænseoverskridelser eller vold fra en sugardaddy varierede med den unges sociale baggrund. De erfarede, at de unge, som var mest socialt udsatte, før de solgte eller byttede sex, fx fordi de havde oplevet omsorgssvigt eller havde et problematisk stofbrug, også med større sandsynlighed ville få negative oplevelser i forbindelse med at bytte/sælge sex. Flere af medarbejderne kobledede dette fænomen til socialt udsatte unges usikkerhed på egne grænser, og at de kunne have svært ved at opretholde dem i mødet med en sugardaddy. Som en medarbejder formulerede det: *"Vi tror, at de kvinder, som havde en mere "normal" baggrund, har nemmere ved at mærke, hvor deres grænser går, og hvordan de skal opretholde dem"*.

Alle de medarbejdere, vi talte med, så sex i bytte for gaver eller penge som noget negativt og skadeligt for unge under 18. Når det gælder unge mellem 18 og 25, var der større uenighed, men de fleste mente, at bytte af sex for gaver eller penge bør forebygges også i denne aldersgruppe. Andre mente, at det var ok at udveksle sex eller samvær for compensation, så længe "alt andet var godt" i de unges liv, men at det kunne være skadeligt i kombination med fx problematisk stofbrug, psykiske udfordringer eller overgrebserfaringer. Enkelte havde, hvad de betegnede som "en sex-positiv tilgang", der medfører, at sex for compensation kan betragtes som en konstruktiv måde for den unge at udforske egen seksualitet på, forudsat at vedkommende ikke havde andre, alvorlige problemer.

Det er vigtigt at anerkende og bruge de rette ord

Det at sælge og bytte sex er en potentielt stigmatiserende handling. Alle de interviewede medarbejdere understregede derfor vigtigheden af at anerkende de unges egne erfaringer ved fx at bruge de unges egne begreber i møder med dem for netop ikke at bidrage til yderligere marginalisering eller stigmatisering. Mange fagpersoner er således begyndt at bruge begreber som 'salg og bytte af sex', 'sugardating', 'transaktionel sex' eller 'sex for compensation' i stedet for begrebet 'prostitution'. 'Byttedating' er også et begreb, som er på vej ind, efter at flere og flere fagfolk har erfaret, at de unge bytter andet end sex (fx samvær, kys, samtale), og at de i relationen modtager

“Så selv om der er et stort ønske blandt medarbejderne om at møde de unge, der hvor de er, har nogle af de sociale tilbud (...) samtidigt en profil og en retorik, som fx gør brug af begreber som ’prostitution-slignende relationer’ eller ’gråzoneprostitution’, som kan være svære for de unge at spejle sig i.”

andet end penge (fx middag, husly, gaver, stof-fer). Mange af de medarbejdere, vi talte med, er ambivalente overfor begrebet sugardating, fordi de mener, at det "ufarliggør" relationen mellem den unge, der sælger eller bytter sex, og den, som modtager. De er i den forbindelse bekymrede om, at dokumentarer som den om den unge 'sugarbabe' Gina Jaqueline på DR legitimerer sugardating, og at fremstillingen er langt fra den virkelighed, som de selv oplever, de unge har.

I de sociale tilbuds publikationer og på deres hjemmesider bliver det imidlertid tydeligt, at nogle prioriterer forebyggende arbejde mere end andre. Nogle tilbud stiller fx krav om, at man som bruger af tilbuddet skal have en ambition om at stoppe med at sælge eller bytte sex for at få tilbudt et forløb med fx en psykolog, og på den måde signalerer man til de unge, at deres adfærd er forkert og bør ændres, *inden* de kan få hjælp. Så selv om der er et stort ønske blandt medarbejderne om at møde de unge, der hvor de er, har nogle af de sociale tilbud, som indgår i undersøgelsen, samtidigt en profil og en retorik, som fx gør brug af begreber som 'prostitutionslignende relationer' eller 'gråzoneprostitution', som kan være svære for de unge at spejle sig i.

Den forskellige begrebsbrug indikerer, at man på dette faglige område er uenige i, hvorvidt det at bytte eller sælge sex er et problem i sig selv og altså noget, som skal forebygges.

Nye fokusområder og forskningsprojekter er på vej

De interviewede medarbejdere i vores undersøgelse mener – til trods for at der ikke er noget i de nyeste spørgeskemaundersøgelser, som tyder på, at antallet af unge, som bytter sex for gaver eller penge, stiger – at der må være store mørketal, og at vi kun ser toppen af isbjerget. En bekymring, som man kan se i faglitteraturen, at medarbejdere på området har haft gennem de seneste 20 år. En anden tendens gennem alle årene er, at ledere og medarbejdere i det sociale system jævnlig har efterlyst en større viden om målgruppen samt handlingsplaner og professionelle redskaber på området (4, 5, 6). Særligt efterlyses forskningsbaseret viden, som tager udgangspunkt i de unges egne erfaringer. En relativt ny – og voksende – bekymring på området er omkring medier og sociale mediers indflydelse og betydningen af, at de unge via nettet, fx en side som sugardaters.dk, har meget nem adgang til en verden, som medarbejdere på socialområdet ikke mener, de unge bør være en del af.

I 2019-2021 er der et større dansk forskningsprojekt i gang (3), der netop fokuserer på at producere den viden, som medarbejderne efterlyser: Hvem er de unge, som går under radaren i de sociale initiativer, dem, som måske udgør et mørketal? Hvilke udfordringer har de, hvilke ressourcer har de, og hvad motiverer dem til at sugardate? På hvilke måder spiller det at sælge eller bytte sex sammen med forskellige former for udsathed som overgrebs erfaringer, fattigdom, ensomhed, problematisk stofbrug? Og hvad kan de sociale initiativer gøre for at hjælpe disse unge? Det vil vi glæde os til at skrive mere om i STOF på et senere tidspunkt, når vi kender forskningsprojektets resultater.

Referencer:

- 1) BT (2020) Fie Laursen reklamerer igen igen for sugardating: Piger, make some coins. 21.5.2020
- 2) <https://www.norden.org/en/publication/young-people-vulnerabilities-and-prostitutionsex-compensation-nordic-countries>
- 3) POV International (2020) Fie Laursen og sugardating – vi retter igen kritikken det forkerte sted hen. 25.5.2020
- 4) Sugardating blandt marginaliserede unge. Velux Hum Praxis. Christian Groes, Jeanett Bjønness, Reden Ung. 2019-2021.
- 5) Thomsen, C.H. (2004) Rapport om anbragte unge, seksualitet og prostitutionslignende relationer. Pro Vejle og Videns- og Formidlingscentret for Socialt Udsatte.
- 6) Socialforvaltningen (2007) Redegørelse om prostitution i København. Københavns Kommune.
- 7) Weiskops, K. W. (2015) Unge til salg – et projekt om gråzoneprostitution blandt udsatte børn og unge. LivaRehab.

